

Маріупольський
університет

ПРОГРАМА

вступних випробувань на 2023 рік

для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014.01 «Середня освіта. Українська мова та література як іноземні»

Програма вступних випробувань на 2023 рік для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта ОПП «Середня освіта. Українська мова і література як іноземні» / Укладачі: О. А. Мороз, І.В. Мельничук. Київ: МДУ, 2023. 26 с.

Програма призначена для підготовки до вступного фахового іспиту для осіб, які вступають на освітній ступень Магістра галузі 014.01 Середня освіта (українська мова та література як іноземні). Матеріали містять перелік тем і блоків з української мови та літератури та методики їх викладання, зразки екзаменаційних завдань, а також список літератури для підготовки до іспиту та кваліфікаційної співбесіди. У програмі можна ознайомитися з критеріями оцінювання.

Програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри української філології
Протокол № 11 від 13 березня 2023 р.

3
ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 014.01 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА. УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА ЯК ІНОЗЕМНІ».....	4
РОЗДІЛ 2. ПРОГРАМА ФАХОВОЇ СПІВБЕСІДИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 014.01 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА. УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА ЯК ІНОЗЕМНІ» ДЛЯ ОСІБ, ЯКІ ВСТУПАЮТЬ НА БАЗІ ДИПЛОМА МАГІСТРА (СПЕЦІАЛІСТА) ЗА КОШТИ ФІЗИЧНИХ ТА/АБО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ.....	19
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	25

РОЗДІЛ 1.

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ДРУГОГО
(МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ
014.01 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА. УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕАТУРА ЯК ІНОЗЕМНІ»**

1.1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Найважливішим питанням, пов'язаним із загальною характеристикою методики як науки, є визначення взаємозв'язку та взаємозумовленості методів і прийомів навчання мови та літератури. Сучасна середня освіта потребує висококваліфікованого фахівця, обізнаного із традиційними і сучасними технологіями навчання. До того ж, сьогоднішня формує запит на креативного вчителя, здатного викладати українську мову, літературу іноземній аудиторії, знайомити іноземців з українською культурою тощо. Майбутній учитель має оволодіти традиційними та інноваційними методами й прийомами успішного навчання української мови та літератури. Для майбутнього вчителя-словесника важливо окреслити систему філологічної підготовки, роль кожної дисципліни у професійному становленні, міждисциплінарний зв'язок фахових дисциплін із загальнонауковими, психолого-педагогічними, історико-культурологічними. У цьому зв'язку важливу роль відіграє методична підготовка майбутнього філолога – засвоєння методики навчання української мови як іноземної як науки і фахової дисципліни та її органічний зв'язок з іншими науками.

Програма вступного випробування для 014 Середня освіта (українська мова та література як іноземні) освітнього ступеня **магістра** побудована на основі фахових навчальних дисциплін, що входять до програми підготовки студентів освітнього ступеня **бакалавра** і розрахована на виявлення належних теоретичних і практичних знань майбутнього фахівця у галузі середньої освіти.

Формою вступних випробувань на ОС «Магістр» є фаховий екзамен у письмовій формі із використанням інформаційно-комунікаційних технологій Zoom, Viber, WhatsApp, Telegram, Google Meet тощо та навчального порталу Moodle МДУ.

Вступне випробування є формою визначення міри готовності абітурієнтів, які здобули відповідну освіту ступеня бакалавр. Результати готовності дають підстави зарахувати випускників на освітній ступінь магістра. Фаховий іспит зі спеціальності складається із завдань з української мови та літератури, а також передбачає питання з методики мови та літератури.

Провідним критерієм оцінювання якості підготовки фахівця є його кваліфікаційна характеристика, яка відповідає сучасним вимогам і є орієнтиром для подальшої підготовки.

Під час вступного випробування вступники до магістратури повинні знати

– з *української мови*:

- знати основні терміни з різних курсів сучасної української літературної мови (фонетики, лексики, морфеміки, словотвору, морфології, синтаксису, стилістики);
- володіти основними нормами культури мови та мовлення;
- уміти практично застосовувати набуті знання у вигляді різних видів мовного аналізу;
- знати основні мовознавчі школи, течії, напрями.

– з *української літератури*:

- основні поняття теорії літератури;
- основні принципи аналізу художнього твору;
- поняття народознавства;
- жанри та зразки фольклорних текстів;
- етапи розвитку української літератури – від найдавніших часів до сучасності;
- літературу діаспори;
- літературознавчі школи та напрями;
- здійснювати аналіз програмних художніх творів.

- *з методики викладання мови та літератури:*

- основні поняття з методики викладання мови та літератури;
- основні вимоги до уроків мови та літератури;
- поняття методології й технології уроку;
- поняття інноватики у викладанні.

1.2. ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

1. СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА

Лексикологія

Поняття про слово. Проблема визначення слова. Основні ознаки слова. Лексичне значення слова. Семантична структура речення. Структура лексичного значення. Синтагматичні і парадигматичні відношення в мові. Синоніми. Антоніми. Пароніми. Омоніми. Лексика сучасної української літературної мови за походженням. Лексика за вживанням. Стилїстична диференціація лексики. Якісний і кількісний критерій щодо стратифікації лексичних одиниць. Лексикографія. Типи словників. Сучасні лексикографічні праці. Ономастика.

Фразеологія

Поняття про фразеологізм. Ознаки фразеологізму. Фразеологічне значення. Класифікації фразеологізмів. Походження фразеологізмів. Фразеологічні варіанти. Фразеологізми в художньому творі. Структурно-семантичне моделювання фразеології.

Фонетика

Поняття про звук. Фонема. Голосні звуки. Приголосні звуки. Асиміляція. Акомодация. Дисиміляція. Вторинні фонетичні процеси. Фонетична транскрипція. Чергування звуків. Фонетичні закони. Наголос. Склад. Складоподіл.

Морфеміка

Поняття про морфему. Основні ознаки морфеми. Аломорф. Варіанти морфем. Класифікація морфем. Поняття про основу в морфеміці. Історичні зміни в основі слова. Морфотактика. Морфонологія.

Словотвір

Похідна і непохідна основа. Словотвірна мотивація. Словотвірне значення, його типи. Спосіб словотворення. Класифікація способів словотворення. Система і структура синхронного словотвору. Словотвірний тип. Словотвірна модель. Словотвірний ланцюжок. Словотвірне гніздо. Словотвірна категорія. Словотворення іменників. Словотворення прикметників. Словотворення дієслів. Словотворення займенників. Словотворення прислівників.

Морфологія

Морфологія як розділ мовознавчої науки про частини мови.

Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що вживаються в обох числових формах. Іменники, що мають лише форму однини або лише форму множини. Відмінки іменників. Відміни іменників: перша, друга, третя, четверта. Поділ іменників першої та другої відмін на групи.

Особливості вживання та написання відмінкових форм. Букви *-а(-я)*, *-у(-ю)* в закінченнях іменників другої відміни. Відмінювання іменників, що мають лише форму множини. Невідмінювані іменники в українській мові. Особливості творення іменників.

Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Явища взаємопереходу прикметників з одного розряду в інший. Якісні прикметники. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста та складена форми). Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників. Повні й короткі форми якісних прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда та м'яка групи). Творення прикметників, перехід прикметників в іменники.

Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні (на позначення цілих чисел, дробові, збірні) й порядкові. Групи числівників за будовою: прості й складені.

Типи відмінювання кількісних числівників:

- 1) *один, одна;*
- 2) *два, три, чотири;*
- 3) *від п'яти до двадцяти, тридцять, п'ятдесят ... вісімдесят;*
- 4) *сорок, дев'яносто, сто;*
- 5) *двісті – дев'ятсот;*
- 6) *нуль, тисяча, мільйон, мільярд;*
- 7) *збірні;*
- 8) *дробові.*

Порядкові числівники, особливості їх відмінювання. Творення числівників.

Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Співвіднесеність займенників з іменниками, прикметниками й числівниками. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання. Творення займенників.

Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на *-но, -то*). Безособові дієслова. Види дієслів: доконаний і недоконаний. Творення видових форм. Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного і наказового способів дієслів. Словозміна дієслів I і II дієвідміни. Особові і числові форми дієслів (теперішнього і майбутнього часу й наказового способу). Родові і числові форми дієслів (минулого часу й умовного способу). Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього і майбутнього часу.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні і пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу.

Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на *-но, -то*.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот.

Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та найвищого ступенів.

Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за походженням: непохідні (первинні) й похідні (вторинні, утворені від інших слів). Групи прийменників за будовою: прості, складні й складені. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника.

Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, протиставні, розділові) й підрядні (часові, причинові, умовні, способу дії, мети, допустові, порівняльні, з'ясувальні, наслідкові). Групи сполучників за вживанням (одиничні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені).

Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні.

Вигук як частина мови. Групи вигуків за походженням: непохідні й похідні. Значення вигуків. Звуконаслідувальні слова.

Синтаксис

Поняття про одиницю синтаксису. Синтаксичні зв'язки. Словосполучення як одиниця синтаксису. Типи зв'язку слів у словосполученні. Типи смислових відношень у словосполученні. Класифікація словосполучень.

Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Реченнєві зв'язки. Класифікація речень. Види речень у сучасній українській мові: за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання).

Просте двоскладне речення. Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Особливості узгодження присудка з підметом. Способи вираження підмета. Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний). Способи їх вираження. Основні функції та способи вираження компонентів складеного присудка: вираження граматичного значення присудка (функція допоміжної частини) та вираження основного лексичного значення присудка (функція основної частини – неозначеної форми дієслова чи іменної частини).

Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні.

Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Додаток. Типи обставин за значенням. Способи вираження означень, додатків, обставин. Порівняльний зворот. Функції порівняльного звороту в реченні (обставина способу дії, присудок).

Односкладні речення. Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні). Способи вираження головних членів односкладних речень.

Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертанням. Звертання непоширені й поширені. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення. Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки – непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення.

Складне речення. Ознаки складного речення. Засоби зв'язку простих речень у складному:

- 1) інтонація та сполучники або сполучні слова;
- 2) інтонація.

Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.

Складносурядне речення. Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення.

Складнопідрядне речення, його будова. Головне й підрядне речення. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку у складнопідрядному реченні. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними, їх типи за характером зв'язку між частинами:

- 1) складнопідрядні речення з послідовною підрядністю;
- 2) складнопідрядні речення з однорідною підрядністю;
- 3) складнопідрядні речення з неоднорідною підрядністю.

Безсполучникове складне речення. Типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між складовими частинами реченнями:

- 1) з однорідними частинами-реченнями (рівноправними);
- 2) з неоднорідними частинами (пояснюваною і пояснювальною).

Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку.

Способи відтворення чужого мовлення. Пряма й непряма мова. Речення з прямою мовою. Слова автора. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог.

Історія української мови

Система голосних і приголосних звуків української мови (з історичним коментарем). Історичні чергування. Наслідки занепаду зредукованих у системі голосних і приголосних. Частина мови в сучасній українській мові (з історичним коментарем). Основні етапи розвитку української літературної мови. Давньоруська мова. Староукраїнська мова. «Проста» мова. «Слов'яноруська» мова. Нова українська літературна мова. Давні словники і граматики. Мова творів Шевченка. Літературна мова в 20-30 роки ХХ ст. Літературна мова за радянського часу. Сучасні тенденції розвитку літературної мови.

Лінгвістика тексту

Складне синтаксичне ціле (ССЦ), його основні ознаки. ССЦ й абзац.

Види та засоби міжфразового зв'язку. Актуальне членування речення: «дане» й «нове».

Стилістика

Стилї мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їх основні ознаки, функції.

Орфоепія

Вимова голосних (наголошених і ненаголошених).

Вимова приголосних звуків:

- 1) [дж], [дз], [дз.];
- 2) [г];
- 3) [ж], [ч], [ш], [дж];
- 4) груп приголосних (уподібнення, спрощення);
- 5) м'яких приголосних;
- 6) подовжених приголосних.

Вимова слів з апострофом.

Орфографія

Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [e], [и], [o] в коренях слів. Спрощення в групах приголосних. Сполучення *йо,ьо*. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис префіксів і суфіксів. Позначення чергування приголосних звуків на письмі. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Написання слів іншомовного походження. Основні правила переносу слів з рядка в рядок. Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених

слів. Написання чоловічих і жіночих імен по батькові, прізвищ. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис *н* та *nn* у прикметниках, дієприкметниках і прислівниках, *не*, *ні* з різними частинами мови. Особливості написання числівників і займенників. Написання окремо (сполучень прислівникового типу), разом і через дефіс (прислівників, службових частин мови, вигуків).

Пунктуація

Поняття про пунктограму. Пунктуація як наука. Принципи пунктуації. Розділові знаки в кінці речення. Розділові знаки в простому й складному реченнях. Пряма мова. Цитати.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УСНА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ

Зв'язок усної народної творчості з життям народу та літературою. Фольклор в оцінках видатних письменників. Відображення в народнопоетичній творчості різних епох суспільних поглядів трудового народу, його історії, моральних та естетичних ідеалів.

Календарно-обрядова та соціально-побутова поезія, її зв'язок з виробничою діяльністю людей.

Українські народні думи та історичні пісні, їх тематика, ідейна спрямованість і жанрові особливості. Відображення в історичних піснях спільної долі східнослов'янських народів.

Тематичне й образне багатство української народної родинно-побутової поезії. Використання її в художній літературі.

Пісні літературного походження.

Народні казки. Естетична та ідейна функція, ідейно-тематичний склад казок, їх образна система.

Основні види казкового епосу, відображення в ньому національних особливостей.

ДАВНЯ УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Праукраїнська література епохи зрілого Середньовіччя

Давня українська література. Вступ. Виникнення, розвиток і специфіка давньої української літератури. Періодизація давньої української літератури. Дослідники давнього українського письменства. Зв'язок давньої української літератури з іншими науками.

Література Київської Русі. Давньоруська література як культурне надбання Середньовіччя, її зв'язок з історією східнослов'янських народів. Перекладна та оригінальна література XI – I половини XIII ст. Багатство жанрів і тем перекладної літератури (Біблія, апокрифічна література, агіографічне письменство, патристика і збірники афоризмів, природничо-наукова література. Хронографи, повісті та романи). Оригінальна давньоруська література (літописи, по учення, сказання, ораторсько-учительна проза, паломницька література, моління). Феномен „Слова о полку Ігоревім”: історична основа твору та художнє зображення подій у ньому; авторський задум (провідна думка) і його розкриття через сюжет, композицію, систему образів; жанрові особливості й стиль; „Слово о полку Ігоревім” і усна народна творчість. Значення „Слова о полку Ігоревім”.

Українська література епохи пізнього Середньовіччя

Українська література II половини XIII ст. Історичні умови й культурний розвиток українських земель у другій половині XIII століття. Літописання цього періоду (Галицько-Волинський літопис). Ораторсько-проповідницька та агіографічна проза

(„Повість про життє Олександра Невського”, „Слово про загибель землі Руської” та ін.). Загальні висновки про розвиток української словесності в XI – XIII століттях.

Українська література XIV – першої половини XVI ст. Історичні умови і культурний розвиток українських земель у XIV – першій половині XVI ст. Літописання XIV – XVI ст. Західно-руський (Литовсько-руський) та інші літописи. Житійна література (нові редакції Києво-Печерського патерика). Творчість українських латиномовних письменників (Юрій Дрогобич, Павло Русин, Григорій Чуй, Станіслав Оріховський). Переклади з сербської літератури. „Александрія”.

Українська література епохи Відродження. Бароко в давній українській літературі.

Українська література II половини XVI – першої половини XVII ст. Історичні обставини та культурно-освітній рух на Україні у II половині XVI – першій половині XVII ст. Полемічна література (виникнення, розвиток, твори видатних полемістів). Творчість Івана Вишенського – вершинне досягнення української полемічної літератури кінця XVI – першої половини XVII ст. Початки віршової літератури. Перші спроби висвітлення теорії віршування в граматиках Лаврентія Зизанія і Мелетія Смотрицького. Виникнення і розвиток української драматургії. Шкільна драма. Діалоги та інтермедії.

Українська література II половини XVII ст. Історичні обставини та культурні події в Україні другої половини XVII ст. Прозова література: Нові редакції літературних пам’яток; творчість Дмитра Туптала. Ораторсько-проповідницька проза (Інокентій Гізель, Лазар Баранович, Іоникій Галятовський, Антоній Радивилівський). Історико-повістева проза (літописи – Густинський, Львівський, Київський; „Кройніка...” Феодосія Софоновича, „Синопис”). Українське віршування. Поетики. Творчість Климентія Зіновієва, Лазаря Барановича, Івана Величковського. Драматична творчість (шкільні драми, інтермедії). Переклади.

Українська література епохи Просвітництва: синтез стилів (бароко, класицизм, просвітительський реалізм, елементи сентименталізму)

Українська література XVIII ст. Історичний та культурний розвиток України у XVIII столітті. Козацькі літописи XVII – XVIII століть (твори Самовидця, Григорія Граб’янки, Самійла Величка). “Історія Русів”. Українська драматична творчість XVIII століття (шкільна драма (“Милість Божа”), інтермедії, вертепні п’єси). Поезія (панегіричні вірші, духовна та громадська лірика, любовна поезія; художні особливості поетичних творів та їх історико-літературне значення).

Феофан Прокопович – один із найвидатніших державних і культурних діячів першої половини XVIII століття (життєвий шлях і літературно-естетичні погляди, віршовані твори, трагікомедія “Володимир”).

Гумор та сатира в українській літературі XVIII ст. Джерела українських гумористичних і сатиричних творів. Розвиток інтермедійного жанру. Бурлескна творчість мандрівних дяків (пародії; генезис і тематика віршів-травестій). Сатиричні вірші II половини XVIII століття (“Отець Негребецький”, “Пекельний Марко”, “Вірша про Кирика”, “Плач кийвських ченців”, “Доказательства Хама Данилея Кукси потомственні”, “Плач дворянина”).

Творчість Григорія Сковороди. Загальні висновки до курсу. Життєвий шлях. Г.Сковорода – філософ, письменник, педагог. Жанрове й тематичне розмаїття, художні здобутки поезії Г.Сковороди (зб. „Сад божественних пісень”, позазбіркові поезії). Г.Сковорода як байкар. Притчі Г.Сковороди. Значення творчості Г.Сковороди в історії української і світової культури й літератури. Сковорода і сучасність. Загальні висновки до курсу.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТ.

Поняття “нова українська література”, її періодизація.

Просвітительський реалізм передшеченківського періоду. Бурлеск і твори, що стояли поза бурлескною традицією. Вияви сентименталізму, поєднання його з

реалістичними тенденціями. Шляхи розвитку романтизму в обох його течіях. Жанрове, тематичне, образне і мовне збагачення літератури.

І.П.Котляревський - перший класик нової української літератури, видатний просвітител. Близькість до декабристського руху. “Енеїда”, її зв'язки з національними традиціями, зарубіжною літературою. Ідейно-тематична основа і творчий метод поеми. Поняття про бурлеск і травестію. Силабо-тонічний вірш. Жанрове новаторство, народність.

Драматичні твори (“Наталка Полтавка”, “Москаль-чарівник”), їх художні особливості. Просвітительський реалізм письменника.

Творчість П.П.Гулака-Артемівського. Протипанська спрямованість його байки “Пан та Собака”. Особливості форми.

Г.Ф.Квітка-Основ'яненко, його українські повісті та оповідання. Гумористично-сатиричні твори (“Салдацький партрет”, “Мертвецький великдень”, “Конотопська відьма” та ін.). Сентиментально-реалістичні повісті (“Маруся”, “Сердешна Оксана”, “Козир-дівка”), їх ідейно-тематичне спрямування.

Драматичні твори письменника (“Шельменко-денщик”, “Сватання на Гончарівці” та ін.).

Творчість Є.П.Гребінки, особливості його реалізму. Є.Гребінка та І.Крилов.

Історична тема у творчості Є.Гребінки та М.Костомарова.

Романтизм в українській літературі. Місце і значення його в процесі становлення нової української літератури. Критика антинаукового протиставлення реалізму романтизмові. Взаємозв'язки українських романтиків з митцями зарубіжної літератури.

Творчість поетів-романтиків Л.Боровиковського, М. Костомарова, А.Метлинського, В.Забіли, М.Петренка.

ЛІТЕРАТУРА 40-60-Х РР. ХІХ СТ.

Літературний рух 40-60-х років ХІХ ст. на Україні. Подальший розвиток романтизму. Поняття про критичний реалізм як творчий метод художньої літератури. Утвердження критичного реалізму в творчості Т.Г.Шевченка.

Розширення творчих меж критичного реалізму 50-60-х років, збагачення темами, поява нових образів, жанрове зростання. Журнал “Основа” та його значення для активізації літературного процесу на Україні.

Т.Г.Шевченко – основоположник нової української літератури. Творчий шлях поета.

Лірика і балади раннього періоду. Соціально-побутові та історичні поеми раннього періоду. Романтизм і реалізм у поемі “Гайдамаки”.

Драматичні твори, їх зв'язок з розвитком літературного й театального мистецтва. “Назар Стодоля”.

Лірика періоду “трьох літ”, її громадянський пафос і висока художня довершеність. Ідейно-естетичні погляди поета того часу.

Сатира письменника, її народний характер. Тематичне, жанрове і стильове багатство поем “Сон” (“У всякого своя доля”), “Кавказ”, “І мертвим, і живим...”.

Соціально-побутові поеми “Сова”, “Наймичка”, “Відьма”. І.Франко про еволюцію образу матері в Шевченковій творчості.

Твори на історичні теми, історична концепція Т.Шевченка (“Холодний яр”, “Єретик”, “Сліпий” та ін.).

Творчість 1847-1857 років. Цикл поезій “В казематі”. Поет на засланні, його лірика, її мотиви, образи. Революційний пафос віршів і поем цього періоду (“П.С.”, “Княжна”, “Варнак”, “Марина” тощо). Їх композиція, образи і стиль.

Поезія пошевченківського періоду (С.Воробкевич, В.Шашкевич, В.Мова та ін.): шевченкова традиція та її переборення, пошуки нових тем, стилістичних прийомів, мотивів.

Творчість 1857-1861 років. Поема “Неофіти”, вірш “Юродивий”.

Творчість Марка Вовчка. Т.Шевченко про письменницю. “Народні оповідання” і “Рассказы из народного быта”. Оцінка їх російською революційно-демократичною критикою (М.Добролюбов. “Риси характеристики російського простолюдю”). Поняття про характер та його типовість.

Повісті “Інститутка”, “Кармелюк”. Злободенність тематики, своєрідність жанру і стилю. Розповідна майстерність письменниці. Оповідання і повість як жанри епічного.

Байкарська творчість Л.Глібова. Ідейно-естетичний зв'язок її з творами попередників у російській та українській літературах (Є.Гребінка, І.Крилов). Новаторство байкаря. Образ оповідача в байці.

Реалізм і народність байок 40-60-х років, збагачення їх тематики й поетики. Байка як жанр епічного роду.

Життя і творчість С.Руданського, його новаторство у жанрі співомовок. Їх викривальний зміст, поетика.

Громадянська та інтимна лірика С.Руданського. Пошуки у жанрі епічної історичної поеми.

Творчість П.Куліша. Перший український роман “Чорна рада”: жанрово-художня своєрідність, особливості композиції, проблематика, система образів.

Творчість А.Свидницького. “Люборацькі” як перший зразок реалістично-соціального роману-хроніки в українській прозі. Система образів, прийомів їх творення, особливості стилю. Гумор і сатира як різновид комічного.

Творчість О.Стороженка. Відображення селянського побуту в оповіданнях “Закоханий чорт”, “Вуси”, “Голка”, “Межигірський дід” та ін. Незакінчена повість “Марко Проклятий”: особливості інтерпретації фольклорного сюжету, система образів, композиція.

Поетична спадщина Ю.Федьковича, використання Шевченкових традицій. Лірика, її мотиви і образи. Проза письменника.

ЛІТЕРАТУРНИЙ РУХ 70-90-Х РОКІВ ХІХ СТ.

Українознавство 70-90-х років ХІХ ст. у контексті національно-визвольних змагань. Вісники національної правди.

Журналістика. (“Зоря”, “Правда”, “Буковина”.) Збірники та альманахи.

Театр. (М.Кропивницький, М.Старицький, М.Лисенко, І.Карпенко-Карий). Театр в Галичині.

Розвиток української літератури. Боротьба І.Франка за демократичну літературу, посилення зв'язків з передовою російською літературою. Михайло Драгоманов у полеміці про українську літературно-національну справу 70-90-х років. Новий етап розвитку реалізму в 70-90-х роках. Тематичне, жанрове і стильове збагачення демократичної літератури.

Творчість І.Нечуя-Левицького (1838-1918 рр.). Життєвий і творчий шлях письменника-демократа. Тема села в ранній творчості Нечуя-Левицького. Повісті “Дві московки”, “Рибалка Панас Круть”. Соціально-побутові повісті: “Микола Джеря”, “Кайдашева сім'я”, “Бурлачка”. Їх образи, художні особливості, майстерність типізації й індивідуалізації в них. Твори про духівництво та інтелігенцію (“Старосвітські батюшки та матушки”, “Афонський пройдисвіт”, “Хмари”). Драматургія І.Нечуя-Левицького. Сатирична комедія “На Кожум'яках”, драма “Маруся Богуславка”. Значення творчості І.Нечуя-Левицького в розвитку української прози.

Життєвий і творчий шлях О.Кониського (1836 – 1900 рр.). Тематичне спрямування творів письменника. Актуальність порушених проблем у творчості письменника (“Хвора душа”, “Панська воля”, “Баба Явдоха”, “Семен Жук і його родичі”).

Життєвий і творчий шлях Панаса Мирного (1849-1920 рр.). Літературно-естетичні погляди письменника. Рання творчість, її зв'язок з традиціями М.Гоголя, Марка Вовчка (“Лихий попутав”, “П'яниця”). Твори з життя інтелігенції (“Лихі люди”, “Народолобець”, “Пригоди з Кобзарем”). Роман “Хіба ревуть воли, як ясла повні?”, його тематика, образи, засоби їх типізації, мова твору. Своєрідність композиції роману. Поняття

про соціально-психологічний роман. Соціально-психологічний роман “Повія”. Композиція твору. М.Коцюбинський, І.Франко про роман “Повія”. Оповідання й повісті 80-90-х років (“Голодна воля”, “Морозенко”, “Серед степів”, “Лихо давнє й сьогочасне”). Ідейно-художні особливості творів. Драматичні твори (“Лимерівна”, “Перемудрив”).

Життєвий і творчий шлях Дмитра Марковича (1848 – 1920 рр.). Творча спадщина Д.Марковича (“Мій сон”, “Мої гріхи”, “Шматок”, “На Вовчому хуторі”).

Борис Дмитрович Грінченко (1863-1910 рр.). Багатогранність наукової, літературної і громадської діяльності Б.Грінченка. Поетична творчість; різноманітність жанрів: вірші, балади, поеми, байки. Тематика ліричних творів. (“Шматок хліба”, “До праці”). Художня майстерність поема письменника. Сатирична поезія (“Маніфест”). Байки. Мала проза Б.Грінченка. (“Без хліба”, “Хата”, “Олеся”, “Як я вмер”). Своєрідний характер реалізму у діалогі. “Сонячний промінь”, “Серед темної ночі”, “Під тихими вербами”. Драматичні твори письменника. Значення творчості письменника.

Життєвий і творчий шлях Наталі Кобринської (1855 – 1920 рр.). Риси творчої індивідуальності письменниці. Специфіка повістєвої манери Н.Кобринської (“Пані Шумінська”, “Задля кусника хліба”). Мотиви і образи народної демонології у збірці “Казки” (“Хмарниця”, “Прости біг”).

Творчість Є.Ярошинської (1868 – 1904 рр.). Тематичне спрямування повістей (“Понад Дністром”, “Перекинчики”). Фольклорно-етнографічні розвідки письменниці.

Поезія 70-90-х років. Традиції Шевченка у поезії І.Франка, М.Старицького, Я.Щоголева, Б.Грінченка, Олени Пчілки, Василя мови (Лиманського), І.Манжури, П.Грабовського (М.Старицький: “Борцю”, “До молоді”).

Яків Іванович Щоголев (1823-1898 рр.). Політичні та естетичні погляди. Рання творчість. Збірки поезій “Слобожанщина”, “Ворскла”. Ідейно-художній аналіз поезій письменника. (“Ткач”, “Бурлаки”, “На могилі”, “Осінь”). Пісенність віршів Я.Щоголева. Героїчно-романтичні образи запорожців (“Орел”, “Воля”). Місце Я.Щоголева в українській поезії.

Іван Іванович Манжура (1851-1893 рр.). Громадська, етнографічна і літературна діяльність І.Манжури. Погляди на літературу і мистецтво. (“До музи”, “До Дніпра”). Образи знедолених трудящих у віршах “З заробітків”, “Бурлакова могила”. Соціальні і філософські ноти у ліриці. Сатира і сарказм у творах І.Манжури. Твори для дітей: поеми “Іван Голик” і “Трьомсин-богатир”. Переклади і переспіви І.Манжури. Значення творчості.

Павло Арсенович Грабовський (1864-1902 рр.). Життєвий і творчий подвиг П.А.Грабовського. Боротьба поета за реалізм, народність літератури проти теорій “чистого мистецтва” та “єдиного потоку”. Твори про роль митця в суспільстві (“Я не співець чудовної природи”, “До парнасців”, “До сіячів”). Тематичне багатство поезій (“Швачка”, “Веснянка”, “Не раз ми ходили в дорогу”, “До Н.К.С.”, “До України”, “До Русі-України”). Новаторство поета. Літературно-критичні твори (“Дещо про творчість поетичну”, “Пам’яті Т.Г.Шевченка”). Значення творчості поета.

Український професійний театр і драматургія другої половини XIX ст.

Театр корифеїв під керівництвом М.Старицького, М.Кропивницького. Театр галицького товариства “Руська бесіда”, його оцінка І.Франком, М.Кропивницьким. Перший Всеросійський з’їзд сценічних діячів.

Микола Петрович Старицький (1840-1904 рр.). Актуальність тематики і сценічність творів М. Старицького: “У темряві”, “Не судилось”, “Талан”. Новаторство письменника у створенні жанру історичної драми (“Б.Хмельницький”, “Маруся Богуславка”, “Оборона Буші”, “Остання ніч”). Художня проза. “Облога Буші”, трилогія “Богдан Хмельницький”. Роман “Разбойник Кармелюк”. Значення творчості М.Старицького.

Драматургія і театральна діяльність Марка Кропивницького (1840-1910 рр.). Перша соціально-побутова драма. Продовження традицій І.Котляревського і Т.Шевченка у п’єсі “Дай серцю волю, заведе в неволю”. Психологізм драми “Доки сонце зійде, роса очі виїсть”. Актуальність проблематики драми “Глитай або ж Павук”. Художня цінність

водевілю “По ревізії”. Твори для дітей: п’єси-казки “Івасик-Телесик”, “По щучому велінню”. Значення творчості драматурга.

Діяльність Івана Карпенка-Карого (1845-1907 рр.). Соціально-побутова драма “Бурлаки”. Соціальний характер конфлікту у драмі. Глибина психологізму у драмах “Безталанна” та “Наймичка”. Новаторство п’єс. Новаторство у жанрі соціальної комедії (“Розумний і дурень”, “Сто тисяч”, “Хазяїн”). Високі сценічні якості комедії “Мартин Боруля”, своєрідність конфлікту, особливості гумору п’єси. Диллогія “Суєта”, “Житейське море”. Історична тематика в творчості І.Карпенка-Карого (“Бондарівна”, “Паливода 18 ст.”, “Гандзя”, “Сава Чалий” – як “архівір нашої літератури” (І.Я.Франко)).

Життєвий і творчий шлях Івана Яковича Франка (1856-1916 рр.). Літературно-естетичні, філософські погляди письменника. Становлення І.Франка як поета, його роздуми про “секрети поетичні”. Збірка “З вершин і низин”, її новаторство, тематика, художня досконалість. Збірка “Зів’яле листя”. Мотиви інтимної лірики. Жанрова різноманітність і новизна збірки. Літературна критика про цю збірку. Ідейно-художній аналіз соціально-побутових, історичних і філософських поем (“Дума про Маледикта Плосколоба”, “Лис Микита”, “Іван Вишенський”, “Похорон”, “Мойсей”, “Страшний суд”). Місце художньої прози у спадщині письменника. Твори з робітничою тематикою (“Бориславські оповідання”, “Борислав сміється”). Оповідання, повісті з життя селянства (“Ліси й пасовиська”, “Добрий заробіток”). Сатиричні твори (“Свинська конституція”). Твори з життя інтелігенції (“Лель і Полель”, “Перехресні стежки”). Історична тема в прозі Івана Франка (“Захар Беркут”). Драматичні твори, їх тематика, жанри. Соціально-побутова драма “Украдене щастя”, її конфлікти, реалізм і типовість образів. Літературно-критична діяльність: “Література, її завдання і найважливіші ціхи”, “Слово про критику”, “Із секретів поетичної творчості”. Переклади Франка (О.Пушкін, М.Некрасов, А.Міцкевич, У.Шекспір, В.Гюго, Г.Гейне). Роль І.Франка у розвитку української фольклористики. І.Франко і наша сучасність.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС НА УКРАЇНІ КІН. ХІХ – ПОЧ. ХХ СТ.

Суспільно-політичні умови життя країни кінця ХІХ – поч. ХХ ст. Пошуки молодими митцями нових форм, стильових прийомів як виразу нового художнього світобачення. Розширення тематичного і жанрового діапазону літератури кінця ХІХ – початку ХХ ст. Боротьба І.Франка, М.Коцюбинського та Лесі Українки за реалізм і народність. Новий етап у розвитку культури театрального, живописного, образотворчого і музикального мистецтва. Театр М.Садовського, М.Лисенка.

Михайло Коцюбинський (1864-1913 рр.) Життєвий і творчий шлях письменника. Ранній період творчості (“Андрій Соловійко”, “Ялинка”, “Харитя”). Творчі пошуки у 80-90-х рр. (“Хо”, “Для загального добра”). Творчість М.Коцюбинського 1896-1902 рр. Нові актуальні проблеми і теми (“Відьма”, “Під мінаретами”, “На камені”). Майстерність психологічної характеристики в новелі “Лялечка”. Новели 1906-1912 рр.: “Сміх”, “Він іде”, “Невідомий”, “Подарунок на іменини”, “Intermezzo”, “В дорозі”. Повість “Fata morgana” – художня епопея часів революційного піднесення на селі. Особливості реалізму повісті, пізнавальне значення твору. Повість “Тіні забутих предків”. Зображення гуцульського села з його працею, звичаями, забобонами. Ідейно-художня спорідненість повісті з драмою Лесі Українки “Лісова пісня”. Романтична забарвленість повісті. Збагачення М.Коцюбинського ідейно-тематичних обріїв української прози.

Леся Українка (1871-1913 рр.). Суспільно-політичні погляди Лесі Українки. Боротьба за високу ідейність і народність мистецтва; виступи проти натуралізму, декаденства. Основні мотиви, образи, художня специфіка громадсько-політичної лірики Лесі Українки: “Невільничі пісні”, “Пісня про волю”. Інтимна і пейзажна лірика, її жанрове багатство. І.Я.Франко про письменницю. (“Красо України”, “Подолля”, “Кримські спогади”). Проблематика, жанрові і художні особливості поем “Роберт Брюс, король шотландський”, “Давня казка”, “Віла-посестра”, “Одно слово”. Драматургія, її тематика, жанрова різноманітність і новаторство. Драматичні поеми: “Одержима”, “На руїнах”.

Проблематика, образи та художні особливості творів: “Осінь казка”, “У пуці”, “Камінний господар”. Драма-феєрія “Лісова пісня”. Філософська ідея, система образів, поетична символіка. Поняття про її жанр. Україна в драмі “Бояриня”. Новаторство Лесі Українки-драматурга. Місце письменниці в історії української драматургії.

Володимир Самійленко (1864-1925 рр.). Суспільно-політичні погляди В.Самійленка. Характеристика світогляду письменника І.Франком і Лесею Українкою. Ліричні поезії В.Самійленка (“Весна”, “Українська мова”, “Пам’ять Л.Глібова”, “На смерть Лесі Українки”). Гумористичні і сатиричні твори письменника (“Ельдорадо”, “Собаки”, “На печі”). Драматургія В.Самійленка (“Чураївна”). Перекладацька діяльність. Оцінка творчості поета І.Франком, М.Рильським.

Микола Вороний (1871-1942 рр.). Микола Вороний – український поет, театрознавець, перекладач. Основні біографічні дані. Знайомство і дружба з І.Франком. Громадянська лірика М.Вороного, особливості його поетичної творчості. Публіцистична та перекладацька діяльність. Традиції поезії М.Вороного у творчості П.Тичини.

Олександр Олесь (1878-1944 рр.). Суперечливість світогляду О.Олеся. Посилення громадянських мотивів у ліриці. Збірка “З журбою радість обнялась”. Оцінка збірки І.Франком. Збірка “Поезія. Книга”. Сатиричні та патріотичні вірші письменника (зб. “Перезва”, “Кому повім печаль мою”). Емоційність, мелодійність, музичність (романсовість) лірики. Місце О.Олеся в історії української літератури.

Ольга Кобилянська (1863-1942 рр.). Складність суспільно-політичних умов і їх вплив на формування світогляду письменниці. Творча дружба О.Кобилянської з І.Франком, Лесею Українкою, О.Маковесем. Ранні повісті – “Людина”, “Царівна”. Протест проти нерівноправного становища жінки. Психологізм повістей. Новели письменниці: “Природа”, “Банк рустикальний”, “Битва”, “Valse mélancolique”. Проблема влади землі в повісті “Земля”. Звеличення художньої краси людини у повісті “У неділю рано зілля копала”. Роль О.Кобилянської в розвитку української художньої прози.

Василь Стефаник (1871-1936 рр.). Творчі шукання. Формування естетичних поглядів. Поезії в прозі (зб. “Синя книжечка”). Тематика, образи, художня специфіка новел (“Палій”, “Марія”, “Діточа пригода”, “Синя”, “Воєнні шкоди”). Іван Франко, Леся Українка про письменника. Світове значення творчості В.Стефаника.

Лесь Мартович (1871-1916 рр.). Лесь Мартович - представник покутської групи новелістів. Злободенність і актуальність тематики оповідань Мартовича (“Нечитальник”, “Стрибожий дарунок”). Сатиричні твори письменника (“Іван Рило”, “Хитрий Панько”, “Винайдений рукопис про руський край”). Повість Л.Мартовича “Забобон”. Особливості стилю письменника: поєднання трагічних і комедійних елементів, майстерне володіння народною мовою.

Марко Черемшина (1874-1927 рр.). Літературно-естетичні погляди письменника, знайомство з І.Франком, В.Стефаником. Ліризм прози Марка Черемшини. Збірка “Карби”. Ідейно-художній аналіз збірки “Село вигибає”. “Село потерпає”, “Зрадник”. Образи чесних, працьовитих гуцулів в оповіданнях збірки “Верховина”. Значення прози М.Черемшини.

Осип Маковей (1867-1925 рр.). Поетична творчість О.Маковея. Збірки “Поезії”, “Подорож до Києва”, їх тематика та проблематика. Сатиричні твори О.Маковея. Викриття міщанства, чиновників, забобонності, кар’єризму (“Клопоти Савчихи”, “Нові часи” “Три політики”). Антивоєнне спрямування збірки “Кроваве поле”. Історична повість “Ярошенко”. Значення творчості письменника.

Тимофій Бордуляк (1883-1936 рр.). Вплив Т.Шевченка, Ю.Федьковича, Лесі Українки, І.Франка, І.Тургенєва на літературно-естетичні погляди письменника. Рання творчість. Збірки “Ближні”, “Оповідання з галицького життя”. Тематика та мовностилістичні засоби в оповіданнях: “Бузьки”, “Іван Бразілієць”. Соціально-психологічні “образки” з життя селянства. “Жура”, “Передновок”. Оцінка творчості Т.Бордуляка.

Архип Тесленко (1882-1911 рр.). Реалістичні оповідання “Хуторяночка”, “За пашпортом”. Дитячі образи в оповіданні “Школяр”. Роль оповідача в новелах (“Немає

матусі»). Повість “Страчене життя”. Художні особливості повісті. Особливості стилю оповідань А.Тесленка.

Степан Васильченко (1879-1932 рр.). Автобіографічні записи “Мій шлях”. Тематичне розмаїття оповідань, драматичних творів. “Мати” (“Чайка”, “Мужицька арихметика”, “Кармелюк”, “Недоросток”). Значення творів С.Васильченка.

Володимир Винниченко (1880-1951 рр.). Актуальна соціальна проблематика оповідань (“Біля машини”, “Голота”, “Голод”, “Малорос-європеець”, “Студент”). І.Франко про оповідання збірки “Краса і сила”. Творчість років еміграції. Роман-утопія “Сонячна машина”. Психологічні новели В.Винниченка (“Намисто”, “Бабусин подарунок”). Значення творчості В.Винниченка.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Методика як наука. Лінгводидактика. Методика викладання мови. Методика викладання літератури. Методи і прийоми навчання. Технології навчання. Поняття уроку. Урок з української мови. Урок з української літератури. Традиційний урок. Етапи уроку. Інноваційний урок.

1.3. СТРУКТУРА І ЗМІСТ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ

Вступне випробування за ОС «Магістр» з української мови та літератури для спеціальності 014.01 Середня освіта (українська мова та література) проводиться у формі тестування, що відбуватиметься на платформі Moodle. Для вступників пропонуються екзаменаційні тестові завдання, побудовані на основі програмних питань. Потрібно виконати 50 тестових завдань з української мови, української літератури, методики викладання мови, літератури. Кожне тестове завдання містить чотири варіанти відповіді, правильною з яких є тільки одна.

Іспит триває 2 академічні години.

1.2.Зразки тестових завдань

Українська мова

За наявністю необхідних членів речення прості речення поділяють на:

1. Поширені та непоширені
2. Повні та неповні
3. Двоскладні та односкладні
4. Неопвні, частково повні, повні.

Українська література

Правильно названо визначення поняття *Один із основних тропів поетичного мовлення, призначений підкреслювати характерну рису, визначальну якість певного предмета або явища і, потративши в нове семантичне поле, збагачувати це поле новим емоційним чи смисловим нюансом у варіанті:*

1. Метонімія
2. Метафора
3. Оксиморон
4. Епітет

Методика викладання мови/літератури

Методика української мови як наука спирається на суміжні дисципліни:

1. Мовознавство, літературознавство, педагогіку, психологію, логіку, хімію.
2. Філософію, логіку, педагогіку, математику, психолінгвістику, літературознавство.

3. Лінгвістику, літературознавство, філософію, педагогіку, психологію, анатомію і фізіологію.
4. Педагогіку, літературознавство, біологію, філософію, релігієзнавство, стилістику.

1.4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання фахового вступного іспиту здійснюється за 200-бальною шкалою (від 0 до 200 балів). Мінімальна кількість балів – 0. Максимальна кількість балів – 200. Прохідний бал – 130.

Шкала оцінювання

«незадовільно»	0 – 129	Вступник розрізняє об'єкти вивчення. Вступник відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення. Вступник відтворює лише частину навчального матеріалу; виконує елементарні завдання.
«задовільно»	130 – 149	Вступник здатний до відтворення основного навчального матеріалу, може повторити за зразком певну операцію, дію. Вступник відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правила, визначення, поняття.. Вступник виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його(її) правильна, але недостатньо осмислена. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком.
«добре»	150 – 179	Вступник правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії . Знання вступника є достатніми, він (вона) застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його (її) логічна, хоч і містить певні неточності. Вступник добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, вміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією.
«відмінно»	180 – 200	Вступник має повні, глибокі знання, здатний (а) використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення. Вступник має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, вміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми.

		<p>Вступник має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Вміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення.</p>
--	--	--

РОЗДІЛ 2.

ПРОГРАМА ФАХОВОЇ СПІВБЕСІДИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 014.01 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА. УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА ЯК ІНОЗЕМНІ» ДЛЯ ОСІБ, ЯКІ ВСТУПАЮТЬ НА БАЗІ ДИПЛОМА МАГІСТРА (СПЕЦІАЛІСТА) ЗА КОШТИ ФІЗИЧНИХ ТА/АБО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

2.1. Пояснювальна записка

Індивідуальна усна співбесіда для здобуття освітнього ступеня Магістр за спеціальністю **014.01 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА. УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА ЯК ІНОЗЕМНІ»** на базі диплома ОС Магістр та ОКР Спеціаліст відбувається в онлайн-форматі із використанням інформаційно-комунікаційних технологій Zoom, Viber, WhatsApp, Telegram, Google Meet.

Загальні вимоги до вступників:

- наявність диплома магістра або спеціаліста;
- певний рівень результатів студентської наукової підготовки, яка підтверджується нагородами та участю в конференціях, друкованими роботами, оцінкою стажування за кордоном тощо;
- певний рівень іноземних мов.

На підставі представлених документів формується рейтинг вступників на ОС «Магістр», на підстав якого вступники проходять конкурсний відбір.

2.2. Перелік питань для фахової співбесіди

Усна народна творчість

1. Героїчний епос: думи, історичні пісні.
2. Українські народні казки.
3. Неказкова народна проза: легенди та перекази.
4. Календарно-обрядові пісні.
5. Соціально-побутові пісні (чумацькі, козацькі, бурлацькі тощо).

Історія давньої української літератури

1. “Слово о полку Ігоревім” - найвидатніша літературна пам’ятка Київської Русі.
2. Жанр літопису в літературі Київської русі. “Повість минулих літ”. Композиція твору.
3. “Повчання” Володимира Мономаха - твір ораторсько-повчальної прози.
4. Козацькі літописи - самобутнє явище давньої української літератури та культури (“Літопис Самовидця”, Григорія Граб’янки, Самійла Величка).
5. Загальна характеристика барокової панегіричної поезії. “Вірші на жалісний погреб Петра Конашевича-Сагайдачного” Касіяна Саковича.
6. “Києво-Печерський патерик”. Естетичні засади епістолярної форми компонування..
7. “Історія Русів” - вершинний твір барокової історіографії.
8. Трагікомедія Феофана Прокоповича “Володимир”. Проблематика та образна система.
9. Ідея “сродної праці” в байках Григорія Сковороди.
10. Трактати Григорія Сковороди (“Алфавіт, або Буквар світу”, “Наркісс”, “Ікона Алквіадська” та ін.). Композиції творів, персоніфікації філософських ідей, образи.
11. Творчість Івана Вишенського в контексті полемічної літератури.
12. Проблематика та художні особливості збірки Г.Сковороди “Сад божественних пісень”.

Історія української літератури першої половини ХІХ століття

1. “Енеїда” Івана Котляревського. Історична основа, проблема жанру, концепція героїчного, образна система.

2. Драматургія Івана Котляревського (“Наталка Полтавка”, “Москаль-чарівник”). Тематика, сюжет, конфлікт, образи.
3. Проза Григорія Квітки-Основ'яненка. Повість “Маруся”: іконографічна ідеалізація образів, поєднання просвітницького дидактизму і сентименталізму. Повість “Конотопська відьма”: бурлескний колорит, переосмислення міфологем, образи.
4. Романтична інтерпретація української минувшини у поемі Тараса Шевченка “Гайдамаки”. Яскрава образність твору.
5. Образи героїчного минулого у поезії Тараса Шевченка (“Розрита могила”, “Чигрине, Чигрине”, “Холодний Яр”, “Великий льох” та інші).
6. Еволюція образу матері в поезії Тараса Шевченка (“Катерина”, “Наймичка”, “Марія” та інші).
7. Викриття закомплексованості малоросійства у посланні Тараса Шевченка “І мертвим, і живим...”. Художні особливості твору.
8. Засудження Тарасом Шевченком колоніальної політики Росії (інвектива “Кавказ”) та деспотичного ладу (поема “Сон”).
9. Романтизм в українській поезії першої половини ХІХ століття.
10. Розвиток жанру байки в українській літературі першої половини ХІХ століття (на матеріалі творчості Петра Гулака-Артемовського та Євгена Гребінки).
11. “Руська трійця” як культурологічне явище в українській історії. Характеристика поетичного доробку Маркіяна Шашкевича, Івана Вагілевича, Якова Головацького.

Історія української літератури другої половини ХІХ століття

1. Новий підхід до розкриття селянської тематики у “Народних оповіданнях” Марка Вовчка. Зображення жіночої долі (аналіз твору за вибором студента).
2. Змалювання волелюбності і нескореності закріпачених селян у повісті Марка Вовчка “Інститутка”.
3. Всеохопний показ української дійсності ХVІІ століття у романі Пантелеймона Куліша “Чорна рада”. Система образів, засоби індивідуалізації.
4. Виступи Бориса Грінченка у жанрі малої епічної форми. Вияв екзистенціального світобачення у творах про дітей (на матеріалі аналізу двох оповідань за вибором студента).
5. Ідейно-тематична спрямованість байок Леоніда Глібова.
6. Романтична основа трагедії Івана Карпенка-Карого “Сава Чалий”: тема, ідея, образи, композиція твору, характер конфліктів, психологізм зображення персонажів.
7. Своєрідність основного конфлікту, засоби гумору і сатири у комедіях Івана Карпенка-Карого “Сто тисяч” і “Хазяїн”. Особливості типів Калитки і Пузиря.
8. Відображення рис національного менталітету в конкретній ситуації пореформеного села у повісті Івана Нечуя-Левицького “Кайдашева сім'я”. Комічні ситуації та засоби гумору в творі.
9. Образи та їх ідейне навантаження у романі Панаса Мирного “Хіба ревуть воли, як ясла повні?”. Засоби індивідуалізації, соціальне і психологічне вмотивування вчинків.
10. Поема Івана Франка “Мойсей”. Проблематика твору, його філософський зміст, питання свободи та обов'язку, багатство образів.
11. Збірка Івана Франка “Зів'яле листя”. Основні мотиви. Образ ліричного героя. Глибокий психологізм, ліризм у висловленні почуттів.
12. Актуалізація історичної пам'яті у повісті Івана Франка “Захар Беркут”. Образна система твору.
13. Драма Івана Франка “Украдене щастя”. Джерела твору, багатоплановість конфлікту, тема фатуму, образи.

Історія української літератури кінця ХІХ – початку ХХ століття

1. Ліро-епічні поеми Лесі Українки. Проблематика, образна система.

2. Міфологічна основа драми-феєрії “Лісова пісня”. Образи Мавки та Лукаша.
3. Розкриття трагічних колізій національного менталітету, символізація долі Оксани у драматичній поемі Лесі Українки “Бояриня”.
4. Загальна характеристика поетичного доробку Олександра Олеся.
5. Гумористичні та сатиричні твори Володимира Самійленка. Висміювання поетом псевдопатріотизму та малоросійської закомплексованості.
6. Загальна характеристика творчості Миколи Вороного.
7. Повість Михайла Коцюбинського “Fata morgana” - епопея народної трагедії під час революційних збурень. Глибоке проникнення письменника в “колективне несвідоме”.
8. Етногенетичні джерела у творчості Михайла Коцюбинського (на матеріалі повісті “Тіні забутих предків”). Поетичні образи Івана та Марічки.
9. Імпресіоністична манера письма, глибокий психологізм стилю Михайла Коцюбинського (на матеріалі новел “Цвіт яблуні”, “На камені” та інші).
10. “Аристократизм духу” у творах Ольги Кобилянської. Ранні повісті письменниці (“Людина”, “Царівна”).
11. Літературознавчий аналіз повісті Ольги Кобилянської “Земля”.
12. Своєрідність українського експресіонізму на прикладі новелістики Василя Стефаника. Аналіз Стефанікових новел (за вибором студента).

Історія літератури української діаспори

1. Еміграція періоду 1919 - 1921 років. “Празька школа”.
2. Повоєнна еміграція (1945 - 1947 роки). “Нью-йоркська група”. Діяльність МУРу.
3. Тема голодомору у творчості письменників української діаспори (романи Уласа Самчука “Марія”, Василя Барки “Жовтий князь”).
4. Автобіографічні мотиви у творчості Івана Багряного (“Тигролови”, “Сад Гетсиманський”).
5. Проза Тодося Осьмачки періоду еміграції.

Історія української літератури ХХ століття

1. Драматургія Миколи Куліша.
2. Образи “зайвих людей” у творчості Миколи Хвильового.
3. Літературне осмислення кризових реалій першої половини ХХ століття та історія людства у романі Володимира Винниченка “Сонячна машина”.
4. Естетична програма духовного відродження нації на міцній естетичній основі у збірці Павла Тичини “Сонячні кларнети”.
5. Особливості “третього цвітіння” Максима Рильського (“Далекі небосхили”, “В затінку жайвора”, “Зимові записи”).
6. Літературознавчий аналіз поезії Володимира Сосюри 20-х років ХХ століття.
7. Людина і народ у Другій світовій війні (на матеріалі творчості Олександра Довженка).
8. Проблематика, образна система роману Юрія Яновського “Мир”. Драматична доля твору.

Фонетика. Графіка. Орфоенія

1. Класифікація голосних фонем сучасної української мови.
2. Класифікація приголосних фонем сучасної української мови.
3. Чергування [o], [e] з [i] у сучасній українській мові (з історичним коментарем).
4. Чергування приголосних у сучасній українській мові
5. Фонетичні процеси асиміляції та дисиміляції у сучасній українській мові.
6. Поняття про склад. Теорії складів. Складоподіл.
7. Орфоепічні норми української мови та їх суспільне значення.
8. Принципи української орфографії.

Морфеміка. Словотвір

1. Морфологічні способи словотворення.
2. Типи морфем, їх функції.
3. Неморфологічні способи словотворення.

Лексикологія та фразеологія

1. Омоніми, їх типи. Відмінність паронімів і омонімів.
2. Лексичні антоніми, їх типи.
3. Лексичні синоніми, їх типи.
4. Багатозначність слів у сучасній українській літературній мові.
5. Склад лексики сучасної української мови щодо походження.
6. Стилiстичні шари лексики сучасної української мови. Активна і пасивна лексика сучасної української мови.
7. Предмет фразеології. Класифікація фразеологічних одиниць української мови.
8. Закон України “Про мови...”.

Діалектологія

1. Південно-східне наріччя української мови.
2. Північне наріччя української мови.
3. Південно-західне наріччя української мови.

Морфологія

1. Частина мови і принципи їх виділення.
2. Категорія числа іменників.
3. Категорія роду іменників.
4. Прикметник як частина мови. Якісні та відносні прикметники.
5. Безвідносне і відносне вираження міри ознаки у сучасній українській мові.
6. Місце займенника у системі частин мови. Його граматична характеристика.
7. Місце числівника у системі частин мови. Його граматична характеристика.
8. Прислівник як частина мови.
9. Дієприслівник як частина мови, граматичні ознаки, творення.
10. Дієприкметник як частина мови, граматичні ознаки, творення.
11. Категорія способу дієслова.
12. Категорія виду дієслова.
13. Категорія стану дієслова.
14. Категорія особи дієслова.
15. Категорія часу дієслова.
16. Прийменник як частина мови.
17. Частка.
18. Сполучник як частина мови.
19. Вигук. Звуконаслідувальні слова. Вербоїди.

Синтаксис

1. Словосполучення як синтаксична одиниця.
2. Синтаксичні відношення у словосполученнях.
3. Типи підпорядкованого зв'язку у словосполученнях.
4. Поняття про речення. Ознаки речення.
5. Реченнєві синтаксичні зв'язки.
6. Складнопідрядне речення, його ознаки, класифікація.
7. Складносурядне речення. Класифікація складносурядних речень.
8. Підмет та способи його вираження.
9. Присудок як головний член речення. Різновиди присудків.

10. Додаток як другорядний член речення. Способи його вираження.
11. Обставина та способи її вираження.
12. Означення та способи його вираження.
13. Відокремлені другорядні члени речення. Умови відокремлення.
14. Речення з однорідними членами, розділові знаки при них.
15. Безсполучникові складні речення.
16. Односкладні речення. Інфінітивні та безособові односкладні речення.
17. Означено-особові, неозначено-особові й узагальнено-особові односкладні речення.
18. Складнопідрядні речення з підрядними частинами нечленованого типу.
19. Складнопідрядні речення з підрядними частинами членованого типу.

Стилістика

1. Стилї мови, їх ознаки, принципи виділення.

Історія мови

1. Значення І.П.Котляревського і Т.Г.Шевченка в історії розвитку української літературної мови.
2. Питання про походження української мови.

Загальне мовознавство

1. Мова, її сутність і функції.

Зразок завдань з питаннями до співбесіди:

Варіант № 1

1. Основні мотиви поезії В. Стуса.
2. Поняття про лексичне значення слова.

Варіант № 2

1. Сформулюйте основні ознаки загального мистецького руху шістдесятників.
2. Односкладні речення.

2.3. Критерії оцінювання

Оцінювання індивідуальної усної співбесіди здійснюється за 200-бальною шкалою (від 0 до 200 балів). Максимальна кількість балів – 200. Прохідний бал – 100.

Відповідь вступника зараховується в наступних випадках:

- Теоретичні питання розкрито в повному обсязі, відповідь на питання викладено в логічній послідовності, зроблено правильні висновки.
- Теоретичні питання розкрито в повному обсязі, але матеріал викладено в недостатній логічній послідовності або зроблені неправильні висновки.
- Частина питань розкрито не в повному обсязі, зроблені незначні помилки.

За результатами співбесіди відповідь вступника не зараховується, якщо більша частина теоретичних питань не була висвітлена або всі питання повністю не розкриті.

«незараховано»	0 – 99	0 – 99	Вступник розрізняє об'єкти вивчення. Вступник відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення. Вступник відтворює лише частину навчального матеріалу; виконує елементарні завдання.
----------------	--------	--------	--

«зараховано»	100 – 139	100-109	Вступник здатний до часткового відтворення основного навчального матеріалу, може повторити за зразком певну операцію, дію.
		110-119	Вступник відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять,
		120-129	Вступник виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу, може сформулювати правила, визначення, поняття. Відповідь його (її) правильна, але недостатньо осмислена.
		130-139	Вступник відтворює навчальний матеріал, може сформулювати правила, визначення, поняття. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком.
	140 – 179	140-149	Вступник правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії.
		150-159	Знання вступника є достатніми, він (вона) застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами,
		160-169	Вступник достатньо володіє вивченим матеріалом, може робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його (її) логічна, хоч і містить певні неточності.
		170-179	Вступник добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, вміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією.
	180 – 200	180-189	Вступник має повні, глибокі знання, здатний (а) використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення.
		190-194	Вступник має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, вміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми.
		195-200	Вступник має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Вміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Українська мова:

1. Авксентьев Г.Г., Калашник В.С., Ужченко В.Д. Фразеологія сучасної української мови. Х.: Вища шк., 1997.
2. Безпояско О.К., Городенська К.Г. Морфеміка української мови. К.: Наук. думка, 1997.
3. Горпинич В.О. Українська морфологія. ДНУ. 2002.
4. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови: Морфологія: Монографія. Донецьк: ДонДу, 1996.
5. Загнітко А.П. Теорія сучасного синтаксису: Монографія. Вид. 3-тє, виправл. і доп. Донецьк: ДонНУ, 2008. 294 с.
6. Клименко Н.Ф. Основи морфеміки сучасної української мови. К.: Наук. думка, 1998.
7. Лисиченко Л.А. Лексикологія сучасної української літературної мови. Семантична структура слова. Х.: Вища шк., 1997.
8. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматики укр. мови; За ред. І. Вихованця. – К.: Унів. Вид-во “Пульсари”, 2004.
9. Шульжук К. Синтаксис сучасної української літературної мови. К.: Наук. думка. 2003. 256 с.

Українська література:

Основна література

1. Грицай М.С., Микитась В.Л., Шолом Ф.Я. Давня українська література: Підручник. 2-е вид. К., 1999.
2. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискусія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація. Львів, 1997.
3. Історія української літератури 70-90-х рр. ХІХ ст.: У 2 т. За ред. О.Гнідан. К., 1999.
4. Історія української літератури ХІХ ст.: У 2 кн. За ред. М.Г. Жулинського. К., 2006.
5. Історія української літератури. Кінець ХІХ – початок ХХ ст.: У 2 кн. За ред. О.Д.Гнідан. К., 2005.
6. Історія української літератури. ХІХ століття: У 3 кн. За ред М.Т.Яценка. К., 1997.
7. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. 2-е вид., перероб. і доп. К., 1999.

Додаткова література

1. Демченко І. Особливості поезики Ольги Кобилянської / І.Демченко. – К, 2001.
2. Кузнецов Ю.Б. М.Коцюбинський – імпресіоніст. К., 1997.
3. Кузнецов Ю.Б. Поетика прози Михайла Коцюбинського. К.: Наукова думка, 1999.
4. Нахлік Є.К. Українська романтична проза 20-60-х рр. ХІХ ст. К., 1998.
5. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. 2-е вид., перероб. і доп. К., 1999.

Методика викладання:

1. Бондаренко Н. Методи навчання української мови крізь призму компетентнісного підходу. Дивослово. 2013. № 12. С. 2-7.
2. Горошкіна О. Формування креативності майбутніх учителів української мови як лінгводидактична проблема. Українська мова і література в школах України. 2014. № 12. С. 29-33.
3. .

4. Максимчук Г. Інтерактивні методи навчання української мови. Дивослово. 2012. № 18. С. 18-21.
5. Мацько Л. Українська мова в освітньому просторі : [навчальний посібник для студентів-філологів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»] К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 607 с.
6. Остапченко О. Проблемні завдання та лінгвістичні ігри у вивченні лексики української мови. Українська мова і література в сучасній школі. 2013. № 2. С. 12-19.
7. Смирнова Н. Інноваційні системи навчання на уроках української мови. Українська мова і література в школах України. 2013. № 12. С. 40-42
8. Хом'як І. Інноваційні методи навчання української мови у вищій школі. Українська мова і література в школах України. 2015. № 11. С. 14-17.